

ВЗАЄМОДІЯ ПОЛЬСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА СТОРІНКАХ ЧАСОПИСУ „КУР'ЄР КРИВБАСУ”

Чаура Наталія,

викладач кафедри українистики

Вроцлавський університет

вул. Поштова, 9 53-313, м. Вроцлав, Республіка Польща

ORCID ID 0000-0001-7419-6470

chauranata@gmail.com.

Інформаційний простір сучасності вимагає від літературно-мистецької періодики нових форм взаємодії між учасниками комунікативного процесу. Адже з появою нових медіа письменники втрачають свою нішу на теренах літературних видань. Подібні осередки розміщення матеріалу зникають у всесвітній мережі, замінюючись масовим контентом. Значна увага у літературно-мистецьких журналах скеровує увагу на якісній трансляції міжкультурного досвіду поколінь. За таких умов, виникає необхідність простежити українсько-польські літературні взаємозв'язки в епоху конвергентних медіа. Ці аспекти відображаються, наприклад, у специфіці перекладів. Значна кількість листування, рецензування, критичних розвідок відомих постатей вітчизняного літературознавства, які пов'язані з письменниками країни-сусіда, дозволяє виданню відкрити завісу сприйняття світу письменниками Польщі. Цікавим є питання особливостей комунікації між письменниками України та Польщі. За допомогою яких ресурсів письменники досягають консенсусу, шукають співпраці та ведуть вільні діалоги, які публікує редакція аналізованого часопису. У дослідженні робиться спроба проаналізувати трансляцію польської літератури на сторінках часопису „Кур'єр Кривбасу”, крізь призму взаємодії автора та перекладача. Зазначаються способи їх комунікації, у процесі використання мовних кодів країн. Визначаються найпоширеніші жанри відображення письменницьких концепцій на сторінках українського видання. У наш час відбувається модифікація різноманітних публіцистичних жанрів. „Кур'єр Кривбасу” пропонує читачам незвичні форми художнього слова, які визначають самі автори розвідок, зокрема, міркування, роздуми, монологи, згадки тощо. Не залишаються без уваги і класичні форми представлення текстів.

Ключові слова: літературно-мистецька періодика, нові медіа, концепції, жанри.

INTERACTION OF POLISH AND UKRAINIAN LITERATURE ON THE PAGES OF "KRIVBAS COURIER" MAGAZINE

Chaura Nataliia,

Lecturer at the Department of Ukrainian Studies

University of Wrocław

Postal street, 9 53-313, Wrocław, Republic of Poland

ORCID ID 0000-0001-7419-6470

chauranata@gmail.com

The information space of modernity requires from literary and artistic periodicals new forms of interaction between the participants of the communicative process. After all, with the advent of new media, writers are losing their niche in the space of literary publications. Such material placement cells are disappearing on the World Wide Web, being replaced by mass content. Considerable attention in literary and art magazines focuses on

© Chaura Nataliia, 2021

the qualitative transmission of intercultural experiences of generations. Under such conditions, there is a need to trace the Ukrainian-Polish literary relations in the era of convergent media. These aspects are reflected, for example, in the specifics of translations. A significant amount of correspondence, peer-review, and critical investigations of well-known figures of domestic literary criticism, which are connected with the writers of the neighboring country, allow the publication to open the curtain of perception of the world by Polish writers. The question of the peculiarities of communication between writers of Ukraine and Poland is interesting. What resources do writers use to reach consensus, seek collaboration, and engage in free dialogues, which are published by the editors of the analyzed journal. The study attempts to analyze the translation of Polish literature on the pages of the Courier Kryvbas magazine, from the perspective of the interaction between the author and the translator. The ways of their communication in the process of using the language codes of the countries are indicated. The most common genres of reflection of literary concepts on the pages of the Ukrainian edition are determined. Nowadays, various journalistic genres are being modified. The Courier of Kryvbas offers readers unusual forms of the artistic word, which are specified by the authors of the explorations themselves, in particular, reflections, thinkings, monologues, mentions, etc. The classic forms of text presentation are not left without attention.

Keywords: *literary and artistic periodicals, new media, concepts, genres.*

Вступ

Комунікація, яка здійснюється на основі нових медіа суттєво впливає на всі сфери дійсності, що формує нові види суспільних відносин. Залежно від підходів оцінки, такі ЗМІ розглядаються як явище, яке змінює чимало сфер життєдіяльності людини. У деяких моментах „сприяє появі певних ідеологічних функцій за рахунок поширення матеріалів масової культури” (Журбенко, 2016: 91). Технології якими оперують нові види комунікації, без сумніву, впливають на класичні форми подачі інформації, розширюючи види соціальної взаємодії. У добу конвергентних медіа переважна більшість літературно-мистецьких видань України, мають у своєму контенті чималу кількість перекладів. Це зумовлено вимогами сьогодення, бажанням неперервного обміну інформацією як між автором та редактором, читачем та автором, так і між країнами, етносами, ментальностями. Це дозволяє журналу розширювати свій професійний рівень, об'єднувати кругом себе фахівців, які розвиватимуть художній переклад і виводитимуть його на міжнародну арену. Мережеве суспільство впливає на характер соціальних комунікацій. М. Кастельс наголошує на появі нової культури комунікації у сучасному суспільстві (Кастельс, 2000). Завдяки літературно-мистецьким часописам зберігається національно-культурна ідентичність, яка вільно комунікує з різними видами мистецтва та літературами всього світу загалом. Свого часу, Майкл Джонсон наголошував на літературному журналізмі, який поєднує засоби масової інформації та літератури. Саме літературний текст є основним інструментом, що впливає на свідомість. Він передає культурні цінності народу, його традиції та ідеї. Однак, із кожним роком форма подачі інформації змінюється, адже технічний прогрес потребує нових можливостей для реалізації інформації. Тому друковані видання сьогодення часто мають паралельно інтернет-сторінки з можливостями для коментування, що допомагає зрозуміти які теми цікавлять читачів найбільше. Крім того, зростає інтерес до якісного та професійного матеріалу, який прагне висвітлювати сучасний літературно-мистецький часопис. Розширюючи теми, наповнюючи контент матеріалами гарної якості, видання збільшує свою читацьку аудиторію, що дозволяє йому втриматися на ринку друкованих засобів інформації.

Будь-який літературно-мистецький часопис сьогодення у більшій чи меншій мірі уміщує чималу кількість перекладів, що дозволяють говорити про літературно-мистецьку комунікацію. Саме переклади виступають своєрідними посередниками між

літературами. Тому, **метою нашої статті** є аналіз відображення польської літератури на сторінках українського літературного журналу та її взаємодія із вітчизняним художнім словом. **Об'єктом дослідження** слугував літературно-мистецький часопис „*Кур'єр Кривбасу*”, який репрезентує на своїх шпальтах літературний процес в цілому. **Предметом дослідження** стала польська література на сторінках українського видання. **Актуальність дослідження** зумовлена розширенням літературних контактів, які стають дедалі інтенсивнішими в добу нових медіа, наявністю значної кількості художніх перекладів у вище зазначеному журналі.

У статті використано такі загальнонаукові методи, як описовий, спостереження, аналіз та індуктивне узагальнення отриманих фактів. Кількісний метод, що в цілому уможливив вияв характеристики окремих перекладів. Використано метод компонентного аналізу та контекстуально-інтерпретаційний аналіз.

Виклад основного матеріалу

Останнім часом у колі зацікавлених дослідників розробляється тема українсько-польських літературних взаємозв'язків. Науковців цікавить як особистий внесок окремих постатей літературного процесу, письменників, критиків, перекладачів так і різні історико-літературні періоди, що простежуються у художніх доробках авторів публікацій. Серед дослідників, які розробляють цю проблематику можна виокремити С. Кравченко, Г. Корбич, А. Корнеєнко, А. Матусяк, В. Моренець, О. Біличенко здійснила соціокомунікаційний підхід до питань художньої літератури. Г.Грабович цікавиться питаннями культурної перспективи у польсько-українських взаєминах, та інші. Контент літературно-мистецьких часописів частково досліджували: Л. Монич, К. Халимон. Наприклад, А. Пилипенко займалась цим питанням у контексті класифікації видів журналів за аналізом попередніх досліджень, розкриває принципи контентного моделювання видання. Медіатекст у контексті літератури та мистецтва цікавить А. Белла, Т. ван Дейка, Р. Баулера, О.Левицьку, яка у своїй роботі робить порівняння сучасної періодики з часописами 1920-30-х рр.. Характеризує особливості журналів Спілки письменників України. За хронологічними межами аналізує часописи: від 20-х років до сьогодення.

„*Кур'єр Кривбасу*” – видання, що знайшло свого читача серед людей які цікавляться літературою та мистецтвом. Він позиціонується як впливовий журнал із якісним контентом, як видання яке висвітлює найважливіші аспекти культурного розвитку країни у взаємодії з її сусідами. У наш час редакційна політика спрямована на популяризацію журналу серед масового читача, пропонуючи короткі замітки, цікаві легенди та міфи рідного краю. Тут можна говорити про реалізацію фольклорних ліній та відображення історичної складової будь-якої літератури. Значна кількість жанрових різновидів тягне за собою чималу кількість тематичних спектрів. Репортажі, інтерв'ю, замітки, спогади, листи, аналітичні та критичні матеріали, значна кількість прозових та поетичних текстів – це лише частина всебічного наповнення журналу. Крім того, редактори „*Кур'єру Кривбасу*” пропонують своїм читачам ознайомитися із творчістю відомих, знакових особистостей літературно-мистецького простору як України так і закордонного. Щодо каналів розповсюдження, то з 2014 до 2017 року журнал видається невеликими накладками і знаходить своє місце на полицях бібліотек та в особистих колекціях поціновувачів літературної творчості.

З 2009 року видання починає акцентувати свою увагу на перекладацькій діяльності та митцях, які над нею працюють. Зокрема, саме №236-237 2009 р. уміщує вступну статтю, І. Пізнюка про працю перекладача, яка відкрила нову сторінку для презентації письменників із усього світу. Не дарма автор розвідки спирається на роботу відомих журналістів з Польщі, які називають перекладачів героями ХХІ століття. Саме тлумач виступає транслятором, а водночас й екзегетом авангардних думок та ідей нашого часу. Позаяк світ бурхливо розвивається, змінюється, то потрібен хтось, хто б доносив й адаптував цю багату строкатість до нашого розуміння, сприяв осягненню всіх його відмін, а також знаходив зерно вартісного, мудрого та оригінального на інформаційних сміттярках людства (Пізнюк, 2009: 371). Тут йдеться

про особистість перекладача, який займається улюбленою справою. Акцент робиться саме на творах, які йому імпонують. Це допомагає зробити переклад якісним, вдалим та цікавим більшій кількості читачів. Подібну думку, свого часу, висловлював польський поет, прозаїк, критик, перекладач із української, російської, англійської та угорської мов, Богдан Задура, який публікує свої твори в часописі за 2012 та 2015 роках. Автор значної кількості перекладів, які дозволяють говорити про взаємодію між українськими письменниками із польськими читачами, адже саме він перекладав чималу кількість творів з української на польську мову. Богдан Задура значну увагу приділяє саме мові. Митець у своїй перекладацькій діяльності акцентує на тому, що міжлітературні зв'язки існують за умови, коли перекладачі тлумачать те, що цікаве йому самому та читачам тієї країни для якої робиш якісний переклад. Автор вірить у зв'язок між перекладачем та автором творів. Не дивно, що найбільша кількість перекладів охоплює літературний процес Польщі. Наприклад, своє місце у рубриці „Універс” знайшли такі митці, як: Тадеуш Боровський, Стефан Грабінський, Збігнев Мастернак, Чеслав Міллош, Ольга Токарчук, Бруно Шульц, Денель Яцек, та багато інших. Майже кожен випуск журналу уміщує переклади від Божени Антоняк, Юрія Винничука, Ігора Пізнюка, інколи з короткими коментарями чи критичними статтями. Це дозволяє краще осмислити образну систему творів, яка транслює діалог польської та української культур. Без сумніву кожна мова створює свою, притаманну лише їй картину світу, чим часто й ускладнює сам процес перекладу. Один і той самий зміст може по-різному сприйматись, і бути основою для формування й розуміння різних трансформацій. Тому для перекладача конче важливо пам'ятати, що переклад – це взаємодія не лише двох мов, а й двох різних менталітетів. Ефективність міжмовної комунікації значною мірою залежить від того, наскільки переклад близький до оригіналу, чи зрозумілий він тим, для кого перекладається. Адже це важливий спосіб пізнавальної діяльності, у перебігу якої відбувається перенос текстів, смислів, концепцій із одного культурного контексту до іншого. Можливо, саме тому, переважна більшість письменників польської літератури, що друкуються на сторінках обраного видання, тісно пов'язані з Україною. Майже кожен випуск журналу пропонує читачам познайомитися із одним прозовим твором та рядом поетичних збірок, що відображає художнє сприйняття світу авторами.

Аналізоване видання має певний вступ до перекладених текстів у яких автори розвідок допомагають знайти відповіді на питання, що утворюють філософський каркас перекладеного тексту. Мова йде про фахівця філолога, який має змогу ознайомитися з текстом та його інтерпретаціями від самих перекладачів. Найчастіше редакція журналу обирає для цього рецензію. Більшість матеріалів цього жанру синтезують у собі як інформаційний матеріал так і художньо-публіцистичний, у якому яскраво виступає постать автора рецензії, його враження, переживання чи настанови. Отже, сторінки літературно-мистецького часопису „Кур'єр Кривбасу” пропонують читачам модифіковані види рецензії. Такий жанр уміщує інформаційну складову тексту. Крім того, містить певну рекламну спрямованість, адже акцент робиться на зацікавленні читачів новими жанрами літератури, авторами, автентичними чи злободенними темами. Натомість наявність невеликої текстової складової, яка розміщується безпосередньо перед текстом, не дає змогу дати вичерпну критичну оцінку перекладеному тексту. Але цей факт дозволяє окреслити думки перекладача, щодо опрацьованого тексту, крізь призму його коментарів (Мальчевська, 2011: 74-77).

2011 року у №260-261 редакція публікує статтю Ю. Винничука „Блудний син української літератури”, йдеться про польського письменника українського походження С. Грабінського. Автор розвідки наводить різноманітні аргументи щодо представлення митця як українця чи як поляка, послуговуючись чималим арсеналом попередніх критичних оцінок його життя та творчості. Саме тому Ю. Винничук починає свою вступну статтю з коментарів про дитинство С. Грабінського. За даними дослідника, українського дебюту автора містичних творів так і не відбулося, а от польський – стався 1909 року. Талант якого розвивався в новелах, повістях,

оповіданнях готичного змісту. Однак, критики довго не сприймали його через певні особливості використання як української так і польської мови: „Грабинський, будучи представником глибокої провінції, створив особливий вид фантастики – „галичанський”, тому залишався чужим для літераторів з-поза Галичини” (Винничук, 2011: 220). Твори сповнені таємничих знаків, містики й жахів. „Він не обмежується таємничими узбіччями, запущеними будинками, а веде читача в абсолютно не обстежені ще на ту пору авторами жахів терени. То в середовище залізничників, то до пожежників, то до сажотрусів” (Винничук, 2011: 220). Захоплюючий сюжет, несподіваний фінал, місце та час дії тримають у напрузі до кінця, а чіткі описи місця подій одразу викликають у читача саспенс і це надає прозі митця неповторного звучання. Редакція часопису публікує два оповідання автора „Ultima Thule” (переклад Ю.Винничука) та „Проблема Челябин” (переклад А. Квятковського за ред. Ю.Винничука).

Перекладачами на сторінках видання виступають переважно письменники України. Так, редакційна політика журналу спрямовує свою діяльність саме на літературну творчість, адже ті, хто безпосередньо створює художні тексти, здатні передати уповні всю глибину художніх засобів та стилістичних фігур лексичного складу інших мов. Крім того, це особистості, в яких переважає словесно-мовленнєвий стиль кодування інформації, що породжує широкий діапазон еквівалентності. Такі автори оперують великою кількістю відповідників, що характеризують запропоновану ситуацію (Ребрій, 2012: 55-56).

М. Чорна у журналі за 2015 рік публікує вступну статтю до „Оповідання” М. Гласко. Авторка в контексті життєвої позиції та особистісного сприйняття навколишнього світу митцем, намагається виявити основні мотиви на специфіку його творчості. Епоху в якій писав письменник можна передати тільки у манері автора, крізь бунтарство: „від його оповідань віє простотою і правдивістю. Там нема гламурних і „начищених” фраз, нема жодних сентиментів” (Чорна, 2015: 55). Таким чином, митець у всій своїй правдивості намагається висловити своє ставлення до оточуючого світу. Дослідниця акцентує увагу на його життєлюбній позиції. Не дивлячись на те, що письменник прожив тільки до 35 років, він наголошує на бажанні жити. Ця постать дуже суперечлива та маловідома. Його називали польським Хемінгвейєм чи польським Джеймсом Діном. А назва розвідки взята з самої фрази М. Гласко „Книжки варто писати тільки тоді, коли перетнув останню межу сорому; писання інтимніше за ліжко” (Чорна, 2015: 55). Тоді молодий письменник якого художнє слово захопило в 11 років вирішує будь-що йти до своєї мети. Його творчість переповнена духом бунтарства, песимізму та смутку, однак не позбавлена променів оптимізму та надії. Українське видання в прагненні розкрити особистості відомих творців художньої літератури, представляє читачам літературно-критичні розвідки їх життя та творчості. Наприклад, Д. Дроздовський у статі „Клепсида незужитого часу Бруно Шульца” пропонує увазі читача постать письменника польсько-єврейського пограниччя на теренах України. Автор осмислює його в аспекті магічного реалізму. Дослідник робить аналіз попередніх матеріалів про Бруно Шульца в контексті пошуку його власного міфу. Акцентуючи переважно на монографії Єжи Фіцовського. Дослідження якого українець називає ключем до розуміння письменника, психологічно-біографічною мапою мандрування його міфами. Польський модерніст втілює „константи взаємодії матерії, часу й людини (психології, духу, пам’яті)” (Дроздовський, 2011: 341). Він випередив свій час у бажанні осмислити сенс світу.

Як зазначає О. Біличенко: „літературна комунікація містить сприймання не тільки смислу художнього твору, але і його цінності, яка розкриває себе як значення твору для людства. Вона розглядається як спілкування в системі «текст - читач», а текст представлений як подія, що відбувається. Соціокомунікаційний підхід до сприйняття тексту визначає його як знакову систему – конструкцію літературного твору” (Біличенко, 2015: 31). Отже, досягнення комунікативної мети між країнами

досягається за допомогою постатей перекладачів, їхньої майстерності, особливому сприйнятті світу.

Переклади представлені у виданні реалізують один із аспектів та рівнів культурної пам'яті, зокрема, подієвий, що уміщує травматичний досвід кількох поколінь. Адже в їхній пам'яті зберігається деформація психіки, що стає основою формування різноманітних комплексів у свідомості різних народів. Саме на основі цих маркерів відбувається уявлення про соціальні та національні зрушення, які читач здатен розпізнати у запропонованих текстах обраного часопису. Наприклад, рубрика „Витоки” у журналі за весь 2013 рік пропонує читачам ознайомитися із листами з Австрії та Польщі 2004-2008 років Назара Гончара під заголовком „Я щось змучився мандрами”. Тексти нагадують щоденникові записи про перебування автора за межами рідної країни. Особливості головних містечок двох країн, їхніх мешканців та сприйняття світу. Натомість, А. Масенко пропонує читачам переписку Ю. Шевельова з Єжи Гедройцем (публіцистом, редактором польського еміграційного журналу „Культура”) у якій митці обговорюють можливу співпрацю та дружні стосунки між двома народами. Це листування дозволило зберегти в пам'яті ті важкі сторінки життя творчої еліти.

Загалом всі перекладені матеріали межують між естетичною та естетично-виховною функцією, які відбиваються і на роботі перекладача. Оригінальні тексти зберігають свою структуру та зміст, художній стиль мовлення. Вони відповідають схемі прототипного перекладу. Будь-який відтворений оригінал тексту націлений на сприйняття читачами-українцями. Саме тому, стилістичні фігури та мовні звороти адаптовані до концептуальної картини світу реципієнтів. Однак, зберігають етнографічні особливості текстів-оригіналів, це дозволяє познайомитися із іншою культурою та образами-символами менталітету.

Висновки

Отже, редколегії літературно-мистецького часопису „Кур'єр Кривбасу” вдається доносити до українського читача твори польської літератури, які уповні відображають особливості творчої манери письменників. Саме перекладачі, за допомогою засобів художньої мови, передають тісний зв'язок між культурними кодами двох країн. Літературні тексти, що друкуються на сторінках періодичних видань формують інформаційне тло існування суспільства загалом і окремої людини зокрема. Такий погляд на літературу формує її як певний комунікаційний канал зі своїми теоретико-методологічними засадами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Біличенко, 2015 – Біличенко О. Літературна комунікація як об'єкт загальної теорії соціальних комунікацій. *Вісник ХДАК*. 2015. Випуск 46. С.26-33.
- Буряк, 2010 – Буряк В. Комунікація і текстовий дискурс. *Держава та регіони*. 2010. Серія: Соціальні комунікації. №3. С.4-7.
- Винничук, 2011 – Винничук Ю. Блудний син української літератури. *Кур'єр Кривбасу*. 2011. №260-261. С. 219-221.
- Грабович, 1997 – Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка. Київ: Основи. 1997. 604 с.
- Дроздовський, 2011 – Дроздовський М. Клепсида незужитого часу Бруно Шульца. *Кур'єр Кривбасу*. 2011. №264-265. С.337-345.
- Журбенко, 2016 – Журбенко К. Нові медіа як об'єкт соціологічного вивчення. *Соціологія*. 2016. №7 (135) липень. С.90-95.
- Кастельс, 2000 – Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: пер. с англ. / под науч. ред. О.И. Шкаратана. М.: ГУ ВШЭ, 2000. 608 с
- Левицька, 2011 – Левицька О. Літературно-художні часописи в сучасному літературному дискурсі. *Поліграфія і видавнича справа*. 2011. №1(53). С.33-43.
- Мальчевская, 2011 – Мальчевская Е. Трансформация жанра рецензии. *Вестник БДУ*. 2011. Сер.4. №1. С.74-77.

- Монич, 2003 – Монич Л. Літературно-критичні жанри як форма публіцистики на сторінках літературно-художніх видань «Всесвіт» та «Кур'єр Кривбасу». *Журналістика*. 2003. Вип. 12(37). С.162-170
- Пилипенко, 2012 – Пилипенко А. Контент літературного журналу: принципи моделювання. *Вісник Книжкової палати*. 2012. №2. С.16-19.
- Пізнюк, 2009 – Пізнюк І. Переклад(ач) і решта світу. *Кур'єр Кривбасу*. 2009. №236-237. С.371-382.
- Ребрій, 2012 – Ребрій О. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
- Социальные коммуникации, 2009 – Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность) : словарь – справочник / упор. В. Ильганасва. Харків : КП «Городская типография», 2009. 392 с..
- Чорна, 2015 – Чорна М. Писання інтимніше за ліжко. *Кур'єр Кривбасу*. 2015. №308-309-310. С.55-58.

REFERENCES

- Bilychenko, 2015 – Bilychenko O. Literaturna komunikaciya yak obyekt zagalnoyi teoriiyi socialnyh komunikacij. *Visnyk HDAK*. 2015. Vypusk 46. S.26-33.
- Buryak, 2010 – Buryak V. Komunikaciya i tekstovyj diskurs. *Derzhava ta regiony*. 2010. Seriya: Socialni komunikaciyi. №3. S.4-7.
- Vynnychuk, 2011 – Vynnychuk Yu. Bludnyj syn ukrayinskoyi literatury. *Kuryer Kryvbasu*. 2011. №260-261. S. 219-221.
- Grabovych, 1997 – Grabovych G. Do istoriyi ukrayins`koyi literatury: Doslidzhennya, ese, polemika. Kyiv: Osnovy. 1997. 604 s..
- Drozdovskiy, 2011 – Drozdovskiy M. Klepsyda nezuzhytogo chasu Bruno Shulcza. *Kuryer Kryvbasu*. 2011. №264-265. S.337-345.
- Zhurbenko, 2016 – Zhurbenko K. Novi media yak obyekt sociologichnogo vyvchennya. *Sociologiya*. 2016. №7 (135) lypen. S.90-95.
- Kastel's, 2000 – Kastel's M. Informacionnaja jepoha: jekonomika, obshhestvo i kul'tura: per. s angl. / pod nauch. red. O.I. Shkaratana. M.: GU VShJe, 2000. 608 s.
- Levyecz`ka, 2011 – Levyecz`ka O. Literaturno-hudozhni chasopysy v suchasnomu literaturnomu diskursi. Poligrafiya i vydavnycha sprava. 2011. №1(53). S.33-43.
- Mal'chevskaja, 2011 – Mal'chevskaja E. Transformacija zhanra recenzii. *Vesnik BDU*. 2011. Ser.4. №1. S.74-77/
- Monych, 2003 – Monych L. Literaturno-krytychni zhanry yak forma publicystyky na storinkax literaturno-xudozhnix vydan` «Vsesvit» ta «Kur'yer Kryvbasu». *Zhurnalistyka*. 2003. Vyp. 12(37). S.162-170
- Pylypenko, 2012 – Pylypenko A. Kontent literaturnogo zhurnalny: pryncypy modelyuvannya. *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*. 2012. №2. S.16-19.
- Piznyuk, 2009 – Piznyuk I. Pereklad(ach) i reshta svitu. *Kur'yer Kryvbasu*. 2009. №236-237. S.371-382.
- Rebrij, 2012 – Rebrij O. Suchasni koncepciyi tvorchosti u perekladі. Harkiv: XNU imeni V. N. Karazina, 2012. 376 s.
- Social'nye kommunikacii, 2009 – Social'nye kommunikacii (teoriya, metodologiya, dejatel'nost') : slovar – spravochnik / upor. V. Ilganaeva. Harkiv : KP «Gorodskaja tipografija», 2009. 392 s.
- Chorna, 2015 – Chorna M. Pysannya intymnishe za lizhko. *Kur'yer Kryvbasu*. 2015. №308-309-310. S.55-58.

Received: 07 February, 2020